

Sygn. akt II Ca 129/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anatol Gul

Sędziowie: SO Piotr Rajczakowski

SO Aleksandra Żurawska

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa **Gminy Ś.**

przeciwko **A. L.**

o zapłatę 723,51 zł

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 29 listopada 2012 r., sygn. akt I C 1225/12

I zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od pozwanego

A. L. na rzecz strony powodowej Gminy Ś. kwotę 723,51 (siedemset dwadzieścia trzy i 51/100) zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2011r. oraz kwotę 210zł tytułem kosztów procesu;

II zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej 127zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 129/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo Gminy Ś. Miejskiego Zarządu (...) w Ś. przeciwko A. L. o zapłatę 723,51 zł oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

Ojciec A. L.- (...) zajmował lokal mieszkalny położony przy ul. (...)w Ś., należący do zasobów mieszkaniowych Gminy Ś.. W dniu 27. listopada 2010r. S. L.zmarł. W dniu 17 stycznia 2011r. A. L.za namową pracownika Miejskiego Zarządu (...)w Ś.podpisał tzw. (...), sporządzone w całości przez pracownika, że w tym dniu zdaje klucz od mieszkania położonego w Ś.przy ul. (...)po zmarłym ojcu S. L.i zobowiązuje się do pokrycia kosztów jego uprzątnięcia, które dokona (...). Podpisując to oświadczenie, A. L.znajdował się w błędnym przekonaniu, że jako syn zmarłego S. L.jest

zobowiązany do pokrycia kosztów uprzątnięcia zajmowanego przez ojca lokalu mieszkalnego, w tym czasie nie posiadał wiedzy o możliwości odrzucenia spadku po zmarłym ojcu i uwolnienia się w ten sposób od odpowiedzialności za długi spadkowe tym bardziej, że nie miał z ojcem kontaktu od około 10 lat, ojciec zajmował przedmiotowe mieszkanie bez tytułu prawnego i nie pozostawił żadnego majątku spadkowego. A. L. zgodził się na pokrycie kosztów uprzątnięcia lokalu, które według pracownika Miejskiego Zarządu (...) miały wynosić około 300 zł. W dniu 18 stycznia 2011r. Miejski Zarząd (...) zamówił kontener na dzień 20 stycznia 2011r. w celu opróżnienia lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...). W dniu 21 stycznia 2011r. odpady z lokalu mieszkalnego zostały odtransportowane do wysypiska odpadów komunalnych. Koszt transportu i korzystania z wysypiska odpadów komunalnych wyniósł 723,51 zł, na okoliczność czego Miejski Zarząd (...) wystawił fakturę VAT nr (...) z dnia 31 stycznia 2011r., z datą płatności: 14 lutego 2011r. W dniu 11 lutego 2011r. A. L. złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu S. L.. Pismem z dnia 13 września 2011r. Miejski Zarząd (...) wezwał A. L. do zapłaty kwoty 777,88 zł, w tym kwoty 723,51 zł tytułem należności głównej i kwoty 54,37 zł tytułem odsetek liczonych do dnia 13 września 2011r. Pismem z dnia 25 października 2011r. Miejski Zarząd (...) wezwał A. L. do zapłaty kwoty 788,71 zł, w tym kwoty 723,51 zł tytułem należności głównej i kwoty 65,20 zł tytułem odsetek liczonych do dnia 25 października 2011r. pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. W dniu 2 lipca 2012r. pozwany otrzymał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 21 czerwca 2012r. Pismem z dnia 5 lipca 2012r., złożonym w siedzibie Miejskiego Zarządu (...) w dniu 6 lipca 2012r., pozwany uchylił się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu w dniu 17 stycznia 2011r., oświadczając, iż wykrycie tego błędu nastąpiło w dniu 4 lipca 2012r., kiedy zasięgnął porady prawnika po otrzymaniu nakazu zapłaty. Pozwany oświadczył w tym piśmie, że błąd polegał na jego mylnym przekonaniu, że jako syn zmarłego S. L. ma obowiązek pokrycia kosztów uprzątnięcia lokalu mieszkalnego, w którym zamieszkiwał zmarły. Nadto przekazano mu, że koszty uprzątnięcia lokalu mają wynieść 200 zł i będą one podzielone na dwóch synów zmarłego.

Rozważając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu, powołując przepis art. 922 § 1 kc, zgodnie z którym prawa i obowiązki majątkowe zmarłego z chwilą jego śmierci przechodzą na spadkobierców, Sąd wskazał, że na tle przepisów prawa spadkowego długi spadkowe można podzielić na dwie kategorie: długi powstałe za życia spadkodawcy przechodzące na spadkobierców w chwili otwarcia spadku oraz długi spadkowe nieistniejące za jego życia, ale powstałe w chwili otwarcia spadku lub później. Zdaniem Sądu, koszty uprzątnięcia lokalu mieszkalnego zajmowanego przez zmarłego S. L. należą do długów spadkowych, powstałych po otwarciu spadku. Oznacza to, że odpowiedzialność za ten dług spadkowy związany z uprzątnięciem lokalu należy do spadkobierców S. L., ustanowionych zgodnie z zasadami prawa spadkowego. Sąd podniósł jednocześnie, że pozwany A. L. nie jest spadkobiercą zmarłego S. L., albowiem w dniu 11 lutego 2011r. złożył w Kancelarii Notarialnej w W. oświadczenie o odrzuceniu spadku po swoim ojcu S. L., nie może zatem ponosić odpowiedzialności za długi spadkowe. Nadto Sąd wskazał, że strona powodowa wywodzi swoje roszczenie ze złożonego przez pozwanego w dniu 17 stycznia 2011r. oświadczenia, w którym pozwany zobowiązał się do pokrycia kosztów uprzątnięcia lokalu, jednakże, w uznanie Sądu, pozwany w swoim piśmie z dnia 5 lipca 2012r. skutecznie uchylił się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia z dnia 17 stycznia 2011r. Błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Przepis art. 84 kc zawiera dwie przesłanki tej wady oświadczenia woli. Po pierwsze, musi wystąpić błąd co do treści czynności prawnej: błąd co do treści czynności prawnej nie musi być błędem co do essentialia tej czynności, musi jednak dotyczyć elementu jej treści. Przedkładając powyższe na realia niniejszej sprawy, Sąd zauważył, że pozwany był przeświadczony (pod wpływem działań pracownika strony powodowej, który własnoręcznie sporządził przedmiotowe oświadczenie) o tym, że jako syn zmarłego jest zobowiązany do uprzątnięcia lokalu, który zajmował jego ojciec przed śmiercią. Obowiązek uprzątnięcia lokalu bądź poniesienia kosztów jego uprzątnięcia przez powoda jest zatem istotnym elementem stosunku prawnego zobowiązaniowego wynikającego z oświadczenia pozwanego z dnia 17 stycznia 2011r. Po drugie, z art. 84 kc wynika, że musi to być błąd istotny. Błąd jest istotny, jeżeli zachodzi taka sytuacja, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści. Wchodzi tu w grę jednocześnie subiektywna i obiektywna istotność błędu. Subiektywna istotność błędu polega na tym, że indywidualnie pojmowany składający, gdyby nie był w błędzie, nie

złożyłby oświadczenia woli tej treści, zaś obiektywna istotność błędu polega na tym, że nie złożyłby oświadczenia woli tej treści także ujmowany generalnie rozsądny człowiek w jego sytuacji. Nawiązując do rozpoznawanej sprawy, Sąd podkreślił, że pozwany A. L. zwrócił uwagę w swoim oświadczeniu z dnia 5 lipca 2012r., że gdyby wiedział, iż do poniesienia kosztów uprzątnięcia lokalu zobowiązany jest jedynie spadkobierca zmarłego S. L., zaś w sytuacji odrzucenia spadku po zmarłym ojcu, pozwany nie musi tych kosztów pokrywać, to nie podpisałby oświadczenia o zobowiązaniu się do pokrycia tych kosztów tym bardziej, że pracownik (...) zapewnił go o kosztach wynoszących około 200-300 zł, nie było zaś mowy o kosztach wynoszących ponad 700 zł. Pozwany dochował przy tym terminu do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, wskazanego w art. 88 § 2 kc, gdyż oświadczenie to złożył w dniu 5 lipca 2012r., tj. przed upływem roku od momentu wykrycia błędu, co miało miejsce w dniu 4 lipca 2012r. podczas udzielania mu porady prawnej przez radcę prawnego.

W apelacji od powyższego wyroku strona powodowa, wnosząc o jego zmianę przez zasądzenie na jej rzecz od pozwanego kwoty 723,51 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 15 lutego 2011 r. do dnia zapłaty, zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię, tj.:

a) art. 922 § 1 i 3 kc przez przyjęcie, że do długów spadkowych należą koszty związane z uprzątnięciem lokalu po śmierci spadkodawcy,

b) art. 88 § 2 kc przez przyjęcie, że wykrycie błędu przez pozwanego nastąpiło w dniu 4 lipca 2012 r.,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, tj.:

a) art. 84 kc przez przyjęcie, że nastąpiło skuteczne uchylenie się przez pozwanego od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego przez niego w dniu 17 stycznia 2011 r.,

b) art. 84 kc przez uznanie, że w sprawie miał miejsce błąd co do czynności prawnej, podczas gdy błąd ten dotyczył mógł ewentualnie motywacji pozwanego, która jest prawnie obojętna i nie uzasadnia powołania się na błąd,

c) art. 922 § 1 kc i w konsekwencji naruszenie zasady swobody umów z art. 353¹ kc przez uznanie kosztów związanych z uprzątnięciem mieszkania zmarłego za dług spadkowy i zaniechanie dokonania oceny oświadczenia pozwanego z dnia 17 stycznia 2011 r. przez przyznanie swobody kontraktowania i samodzielnego obowiązku, do którego wykonania zobowiązał się sam pozwany,

3. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie przez Sąd istotnych ustaleń sprzecznych z zebrany materiał dowodowy, przez:

a) przyjęcie, że obiektywna możliwość złożenia oświadczenia woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli nastąpiła dopiero w dniu otrzymania porady prawnej od radcy prawnego, tj. w dniu 4 lipca 2012 r., mimo że z materiału dowodowego, w tym zeznań pozwanego, wynika, że możliwość taka powstała najdalej w dniu 14 lutego 2011 r.,

b) w konsekwencji powyższego dowolne i sprzeczne z zasadami logiki ustalenie, że pozwany dochował terminu do złożenia oświadczenia woli, o którym mowa w art. 88 § 2 kc,

c) naruszenie przez Sąd zasady pacta sunt servanda.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja okazała się zasadna. Pomimo tego, że Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, to jednak na aprobatę nie zasługuje argumentacja prawna przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Przechodząc do oceny wniesionej apelacji, należy stwierdzić, że duża część dywagacji poświęconych dziedziczeniu długów wynikających ze stosunku najmu nie ma tu znaczenia, gdyż jak to słusznie ustalił Sąd Rejonowy, S. L. w chwili swej śmierci zajmował lokal mieszkalny bez tytułu prawnego. W pozostałym jednak zakresie argumenty podniesione przez skarżącą są trafne. Przede wszystkim trzeba zauważyć, że pozwany w dniu 17 stycznia 2011r złożył oświadczenie / k. 15 /, w którym przyjął na siebie zobowiązanie pokrycia kosztów uprzątnięcia mieszkania po zmarłym ojcu. Co prawda po jego złożeniu A. L. uznał, że dokonał tego pod wpływem błędu, gdyż nie wiedział, że jako spadkobierca może złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku, co zwalania go z obowiązku odpowiadania za długi spadkowe, jednakże nie można przyjąć- jak to uczynił Sąd Rejonowy, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia z dnia 17 stycznia 2011r nastąpiło przed upływem terminu wskazanego w art. 88 § 2 kc. Zgodnie z tym przepisem uprawnienie do uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu wygasa z upływem roku od jego wykrycia. W wyroku z dnia 6 czerwca 2003r / IV CK 274/02, opubl. Lex nr 146440 / Sąd Najwyższy stwierdził, że wykrycie błędu jest to chwila powzięcia uzasadnionego podejrzenia wystąpienia istotnego błędu oraz, że termin wynikający z art. 88 § 2 kc nie może być przedłużany z powodu bezczynności osoby składającej oświadczenie woli. W przedmiotowej sprawie Sąd I instancji przyjął, że chwilą wykrycia błędu przez pozwanego był dzień 4 lipca 2012r, kiedy to udał się on do radcy prawnego, który pouczył go o konieczności złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia z dnia 17 stycznia 2011r. Z taką oceną jednak nie można się zgodzić. Jak wynika bowiem z zeznań samego pozwanego znacznie wcześniej, tj. w dniu 11 lutego 2011r był on u notariusza, który poinformował go, że nie musiał on zobowiązywać się do pokrycia kosztów uprzątnięcia mieszkania po zmarłym ojcu, gdyż ma on prawo odrzucić spadek i nie ponosić tym samym odpowiedzialności za długi po ojcu. W ocenie Sądu Okręgowego, już w tym dniu, czyli 11 lutego 2011r A. L. wykrył swój błąd, gdyż wówczas dowiedział się, że jako spadkobierca mógł odrzucić spadek i nie musiał składać oświadczenia dotyczącego zwrotu kosztów opróżnienia mieszkania. Od tej też chwili rozpoczął bieg roczny termin do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych zobowiązania z dnia 17 stycznia 2011r i upłynął on 11 lutego 2012r. Skoro zaś oświadczenie takie zostało złożone przez pozwanego w dniu 7 lipca 2012r, należało przyjąć, że nastąpiło to już po upływie ustawowego terminu, nie jest więc ono skuteczne. W tej sytuacji trzeba także uznać, że zobowiązanie pozwanego wynikające z oświadczenia z dnia 17 stycznia 2011r w dalszym ciągu go obciąża, powinien więc on pokryć koszty uprzątnięcia mieszkania po zmarłym ojcu, tj. kwotę 723 zł, 51 gr wynikającą z faktury VAT z dnia 14 lutego 2011r / k. 11 /. Na marginesie należy również zauważyć, że pomimo próby uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli, pozwany w toku procesu uznawał- co do zasady- swą odpowiedzialność za koszty opróżnienia mieszkania, twierdził jedynie, że koszty te miały być niższe i gdyby wynosiły one 300 zł, to gotów jest je ponieść.

Zważywszy więc na powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy uznał, że apelacja jako uzasadniona powinna podlegać uwzględnieniu- art. 386 § 1 kpc.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego wydano na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc.